

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра журналістики

Робоча програма навчальної дисципліни
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакаврський) _____

Галузь знань _____ 06 «Журналістика» _____

Спеціальність _____ 061 «Журналістика» _____

Освітня програма _____ Журналістика _____

Спеціалізація _____ Журналістика _____

Вид дисципліни _____ обов'язкова _____

Факультет _____ філологічний _____

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філологічного факультету

“22” червня 2018 року, протокол № 11

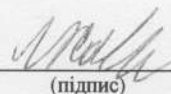
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Нечаєва Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри журналістики.

Протокол від “13” червня 2018 року № 13.

Завідувач кафедри журналістики

(підпис)

Хавкіна Л. М.
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філологічного факультету.

Протокол від “21” червня 2018 року № 5.

Голова методичної комісії філологічного факультету

(підпис)

Гноєва Н. І.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Історія української журналістики» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра

Об «Журналістика»

спеціальність Об1 «Журналістика»

спеціалізація – журналістика

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. «Історія української журналістики» є однією з базових дисциплін, предметом якої є вітчизняний журналістський процес від початків і до сьогодні як складне полісемантичне явище. Об'єктом навчальної дисципліни «Історія української журналістики» є вітчизняний журналістський процес у цілому й ті визначні явища, події, постаті, видання й власне журналістські тексти, які формують цей процес, визначають його сутність і зміст. Предметом навчальної дисципліни «Історія української журналістики» є історія існування періодичних видань, центральні постаті в цій сфері, чия діяльність зробила можливим активний безперервний розвиток української журналістики (навіть за умов цензурних утисків), а також видатні публіцистичні тексти, які склали класику української журналістики й забезпечили створення розгалуженої жанрової парадигми.

Мета викладання дисципліни – навчити студентів розуміти вітчизняну журналістику як масово-інформаційну діяльність, що має виключний вплив на формування суспільно-політичних й національно-культурних уявлень українців, бачити основні складники та закономірності національного журналістського процесу, уміти синтезувати минулий досвід і сучасність з метою формулювання прагматичних цілей еволюції суспільної свідомості в річищі національних пріоритетів. У відповідності до цього передбачено семінарські заняття різного типу: кожне з них присвячено важливому явищу, напрямкові в українській журналістиці XIX століття, визначній постаті минулого, взірцеві української публіцистики, що має сприяти виробленню в студентів практичних навичок журналістської діяльності, яке закріплюється виконанням практичного завдання з виготовлення власного видавничого проекту.

1.2. Головні завдання дисципліни:

- домогтися засвоєння студентами сутності й провідних закономірностей українського журналістського процесу;
- ознайомити студентів з основними етапами розвитку масово-інформаційної діяльності у вітчизняній традиції;
- виробити в студентів уміння виділяти центральні явища й постаті в журналістському процесі;
- навчити студентів використовувати журналістський досвід минулого у своїй практичній діяльності;
- забезпечити усвідомлення безперервності національного журналістського процесу за будь-яких зовнішніх умов і домінування в ньому різних форм і жанрів у залежності від суспільно-політичних обставин;
- дати розуміння дієвості журналістики за умови своєчасної появи журналістського твору чи видання і творчого підходу до їх створення;
- показати виключну впливовість журналістики на суспільне буття, причиново-наслідкові зв'язки з явищами і процесами в інших сферах громадського життя.

1.3. Загальна кількість кредитів 9 (4 стаціонар/5 заочне).

1.4. Загальна кількість годин: 120 годин стаціонар/150 годин заочне.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
«Історія української журналістики»

Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	4-й
Лекції	
48 год.	18 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
56 год.	132 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Внаслідок вивчення дисципліни, зокрема участі в семінарських заняттях, студент повинен:

Знати:

- передумови та джерела виникнення української журналістики;
- основні етапи розвитку української журналістики: їх зміст і зумовленість суспільно-політичними обставинами, помітні видання, які належали до кожного з етапів, причини їх появи та умови функціонування;
- особливості та умови існування в різні часи української журналістики в Російській та Австро-Угорській імперіях;
- найвідоміші дискусії та полеміки на сторінках українських видань XIX століття (основні учасники, праці, тематика і спрямування);
- провідних діячів і видання української альманахової журналістики 30 – 40-х років XIX століття, журналістські твори того часу, пов'язані з літературознавчими питаннями та мовними проблемами;
- головні напрями в розвитку української журналістики другої половини XIX ст. (москвофільська, народовська, радикальна, еміграційна журналістика, українська альманахова журналістика в Росії, російськомовна українська журналістика), які зумовили її сутність і структуру;

Уміти:

- зіставляти факти та події з історії української журналістики між собою та з аналогічними явищами світової журналістики;
- вільно орієнтуватися у виданнях, постатях, журналістських працях минулого, оперувати фактами хронологічно й тематично;
- застосовувати науковий підхід до історико-журналістських текстів, напрацьовувати первісні журналістикознавчі навички;
- використовувати досвід полемічного спілкування між видатними діячами минулого при захисті власної позиції у дискусії;
- всебічно аналізувати історико-журналістські явища й використовувати отриманий досвід у власній журналістській роботі;
- застосувати знання із української та зарубіжної культури, літератури, історії, релігії, екології, соціології, політології, економіки тощо у практичній діяльності журналіста;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. УКРАЇНЬСЬКА ЖУРНАЛІСТИКА: ІСТОРІЯ, ЕТАПИ ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ

Тема 1. Історичні умови виникнення журналістики в Україні. Перші періодичні видання на українських землях.

Уплив політичних обставин на становлення української журналістики: відсутність незалежних українських територій, розчленованість українців між Австрією і Росією, національна вторинність на власних землях як причина політичної, економічної, культурної стагнації, неможливість появи україномовної преси.

Методологічні питання вивчення української журналістики. Проблема фактичного наповнення предмета «історія журналістики»: факти бібліографії, факти критики і факти історії. Особливості навчального і академічного підходів до викладення історії української журналістики.

Роль університетів у становленні інтелектуального контексту для появи професії журналіста, розвитку друкарської й книговидавничої справи.

Проблема цензури і журналістика. «Устав про цензуру 1804 року» – засади університетської цензури.

Тема 2. Харківська журналістика 1810 – 1820-х років: університетська періодика

Роль Харківського університету у появі перших періодичних видань Слобожанщини.

«Харьковский Демокрит» Василя Масловича як перша спроба видання сатиричного журналу на українських землях, історико-літературний контекст журналу. «Украинский домовод» – перший галузевий журнал Слобідської України з ветеринарії, спроба науково-просвітницького обговорення суспільно-економічних питань.

«Харьковские известия» – єдина на ті часи газета в підросійській Україні, роль Ради Харківського університету у формуванні контенту видання.

«Украинский журнал» – літературно-мистецький, науковий і громадсько-політичний двотижневик, що видавався Харківським університетом. журналістика.

«Украинский вестник» – літературно-мистецький, науковий і громадсько-політичний місячник. Науково-просвітницька, літературна, краєзнавча діяльність редакції журналу. Іван Срезневський, Розумник Гонорський, Іван Вернет в історії видання і української суспільної думки. Григорій Сковорода і національна ідентичність. Значення «Украинского вестника» у появі української літератури. Початок дискусії про науковий і мистецький потенціал української мови на сторінках української преси.

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНЬСЬКА АЛЬМАНАХОВА ЖУРНАЛІСТИКА 1830 – 1840-Х РОКІВ

Тема 3. Цензура й українська періодика. «Романтичний» період вітчизняної журналістики.

Постдекабристська політична реакція в Росії 1825–1826 років і український журналістський процес. «Чавунний» «Цензурний устав» 1826 року: заборона критики влади і церкви, філософської перекладної літератури.

Романтизм як відгук на інтелектуальну блокаду національної ідеї. «Харківська школа романтиків» і українська альманахова традиція. «Езопівська» журналістика, розширення літературних обріїв і статус української мови як національної і літературної. «Погляд на пам'ятки української народної словесності» І. Срезневського і «Огляд творів, написаних українською мовою» М. Костомарова.

«Украинский альманах» – журналістське підтвердження громадянського імперативу українського романтизму. Зародження україноцентричної періодики.

Тема 4. Традиції харківської альманахової журналістики. Альманахи «младоромантиків».

Харківський альманах «Утренняя звезда» Івана Петрова як продовження романтичної традиції в українській періодиці 1820-х років: спроба україномовного видавничого проекту (друга книжка альманаху).

«Русалка Дністровая» – наслідувач романтичних традицій Східної України на західноукраїнських землях: тематичний, мовний, історичний контекст. Фольклорні і історико-наукові розвідки «Руської трійці» як відтворення українського національного буття.

Альманах «Сніп»: «Український новорічник», книжка для читання на новорічні свята. Історична драматургія і лірика М. Костомарова на сторінках альманаху. Літературний дебют Михайла Петренка.

«Молодик» – огляд літературних сил Слобожанщини. Повість Г. Квітки «Заснування Харкова». Перекладна поетична діяльність. Творчість Я. Щоголева, О. Афанасьєва-Чужбинського, Т. Шевченка, Ієремії Галки, А. Могили на сторінках альманаху.

Альманах «Киевлянин» М. Максимовича: «Да ведают потомки Православных Земли родной минувшую судьбу!», літературна й історико-наукова діяльність редактора і авторів альманаху. «Про правопис малоросійської мови. Лист до Основ'яненка» М. Максимовича як продовження дискусії про необхідність створення наукового підґрунтя української мови.

«Южный русский сборник» А. Метлинського – останній альманах Харківської школи романтиків, свідок розпочатого наступу на українську гуманітарну галузь і націоцентричну науку.

Тема 5. Альманах Є. Гребінки «Ластівка»

Історія створення й закриття альманаху «Ластівка»: ідейно-естетичне і національне протистояння Є. Гребінки і В. Белінського.

Перший україномовний літературний журнал, орієнтований на українського читача. Літературне протистояння епосі: Т. Шевченко, Л. Боровиковський, А. Афанасьєв-Чужбинський, В. Забіла, Є. Гребінка, Г. Квітка-Основ'яненко, П. Куліш.

Тема 6. Видавнича діяльність Пантелеймона Куліша: альманахи «Записки о Южной Руси» і «Хата»

Політична відлига на українському видавничому фронті як реакція на позитивні реформи в Російській імперії за Олександра П.

«Записки о Южной Руси»: видавничий проект друкарні П. Куліша, перше меценатське видання в Україні, «енциклопедія розмаїтих відомостей про народ, що говорить мовою південно-руською».

Фольклорна спадщина українців на сторінках журналу.

«Хата» – вірець пізньої альманахової традиції. Програмова стаття П. Куліша «Передне слово до громади (Погляд на українську словесність)».

Тема 7. Журнал «Основа» та його роль в розвитку української журналістики: історія, літературні й наукові здобутки

Історія заснування журналу «Основа» як апофеоз української журналістики першої половини XIX сторіччя.

Літературна трибуна українських митців слова: Т. Шевченко, Марко Вовчок, Олекса Стороженко, П. Куліш, Л. Глібов.

М. Костомаров і П. Куліш – головні автори науково-публіцистичних праць на шпальтах журналу. Історіософські ідеї М. Костомарова: народ є рушійною силою політичних процесів в Україні. «Дві руські народності» – квінтесенція української національної самосвідомості, формуванню уявлень про окремішність українського народу. Публіцистика П. Куліша – «Листи з хутора» як квінтесенція науково-етнографічних пошуків живильного ґрунту української національної ідеології. Концепція «хутора». «Обзор украинской словесности» – спроба оцінити внесок митця в українське суспільне життя. «Характер і завдання української

критики» – концепція розвитку української літератури і критики. «Простонародність в українській словесності»: джерело української літератури і громадської думки. Книжкові рецензії П. Куліша.

Тема 8. Газета Леоніда Глібова «Черниговский листок»

Авторський видавничий проект Л. Глібова. Історія створення і існування газети в умовах не лише цензурного, а й фінансового тиску. Літературне гроно «Чернігівського листка»: П. Куліш, О. Кониський, П. Кузьменко, П. Єфименко, М. Вербицький, М. Номис, О. Лазаревський, І. Андрущенко.

Жанрове новаторство Л. Глібова, тематико-проблемне розмаїття нарисів автора: освіта, культура, жіночі права.

РОЗДІЛ 3. АКТИВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ НА ГАЛИЧИНІ І СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Тема 9. Суспільно-політичні передумови розвитку української журналістики на західноукраїнських землях

Історичні обставини життя українців на півдавстрійських територіях у добу «великих реформ». Уплив польсько-українських відносин на розвиток української журналістики. Освітні, релігійні, економічні проблеми українства і гуманітарний розвиток української громади.

«Рутенство», галицький провінціалізм і демократичний формат імперії Габсбургів як суспільне тло появи української журналістики на Галичині. Духовний герметизм галицької інтелігенції: зміст і наслідки для становлення національної преси.

Політичні процеси в Європі. «Весна народів». Створення Головної Руської Ради і її роль у зародженні політичної журналістики. Газета «Зоря Галицька».

Тема 10. Московфільська журналістика: історія зародження і типологія.

Історія зародження та змістове наповнення московфільської течії. Панславізм і проблеми внутрішньослов'янської взаємодії, московфільство як формат русинського панславізму.

Джерела галицького московфільства. Класифікація московфільської журналістики.

«Зоря Галицька» як орган Головної Руської Ради. Проблемно-змістові та типологічні характеристики видання. Мова видання. Редакційна політика газети. Політичний імператив «Зорі Галицької». Маніфест як форма відкритого спілкування. Економічна та гуманітарна діяльність видання. «Dnewnyk Ryskyj» як спроба конкурентної боротьби на політичному інформаційному полі: польсько-український конфлікт. Уплив Ставропігійського інституту на редакційну політику видання.

Історія видання і змістові особливості газети «Слово». Політичний маніфест видання: між московфільством і народовством. Мовна політика газети і український національний процес. Ю. Федькович на сторінках газети. Антипольська риторика і український діалог.

Тема 11. Зародження народовської журналістики. Народовські видавничі проекти початкового періоду.

Пояснення терміну «народовці». Програмові засади народовської течії і український націєтворчий процес. Товариство «Руська бесіда» (1861 – 1939); Театр Товариства «Руська бесіда» (1864 – 1924); «Просвіта» (1868 – 1939, еміграція. 1988 – наші дні); Товариство імені Шевченка (1873, з 1893 – НТШ – 1940, відновлене 1989); Народна рада (з 1885).

Періодизація народовської журналістики. Журнал «Вечерниці». Перші спроби заявити про самостійний український шлях у науці, культурі, літературі. Політичні амбіції народовців. Літературна діяльність видання. Публіцистика Д. Танячкевича і народовство.

Журнал «Мета» – літературно-політичний вісник Кс. Климковича. Літературно-

публіцистична просвітницька діяльність редакції.

Журнал «Нива» К. Горбала. Літературний портфель видання як відтворення народовських ідей. Театральна критика часопису.

Газета «Русалка» В. Шашкевича. Вичерпання літературних потоків східноукраїнських авторів.

Пропольська політична газета «Русь»: спроба політичної конфронтації в інформаційному полі.

Тема 12. Журнал «Правда» – рупор українофільства

Історико-хронологічні межі та особливості існування часопису. Роль А. Вахнянина як редактора у зростанні авторитету журналу. Багатство літературного і літературно-критичного портфеля видання як свідчення зростання гуманітарного потенціалу українства.

Публіцистика Ом. Партицького, Є. Згарського, В. Навроцького, літературна критика І. Нечуя-Левицького.

Критика й публіцистика М. Драгоманова, Б. Грінченка, О. Кониського, І. Франка. «Сьогочасне літературне прямування» І. Нечуя-Левицького (1878): формулювання трьох китів українського народовства – реальність, національність, народність.

Тема 13. Газета «Буковина». «Буковинська дискусія»: учасники і проблематика

Місце видання в народовському інформаційному корпусі. Географічне положення як політична перевага. Етно-суспільна ситуація в Буковині. Товариство «Руська бесіда» й інформаційне життя Чернівців: «Буковинська зоря», «Зазуля», «Наука», «Лопата», «Пріятель народа», «Сельский господар», «Родимый листок».

Літературно-публіцистичні здобутки видання у становленні національної свідомості українців. Формат кореспондентської взаємодії зі східно- та західноукраїнськими авторами: О. Кониський, Б. Грінченко, М. Коцюбинський, А.Кримський та інші.

«Буковинська» дискусія Б. Грінченка і М. Драгоманова 1892 – 1893 року: «Листи з України Наддніпрянської» віа «Листи на Наддніпрянську Україну» як виразники суспільно-політичних, державницьких, гуманітарних, наукових, національних прагнень українців, дискусія про роль і місце інтелігенції в духовному зростанні нації.

Тема 14. Радикальна журналістика. Видавнича діяльність І. Франка і М. Павлика.

Національна своєрідність українського соціалізму. Типологічні риси і національний колорит соціалістичної ідеології.

Журнал «Друг» – від москвофільства до демократії, трансформація політичних поглядів студентської редакції як квінтесенція суспільно-політичних процесів.

Журнал «Громадський друг» – наслідувач драгоманівського соціалізму.

«Дзвін: Галицько-українська збірка» – спроба продовження справи «Громадського друга».

«Молот» – каменярска зброя українських соціалістів. Політичне переслідування І. Франка. Стаття І. Франка «Література, її завдання і найважливіші ціхи» як виразник ідей самостійності української літератури.

Спроба персональних видавничих проєктів І. Франка і М. Павлика.

Журнал «Товариш» – новий тип журналу з доміантою наукової частини над літературною. Стаття «Наша публіка» І. Франка: аналіз становища української преси в Галичині, методологічні та ідейні засади діяльності преси. Студентство проти І. Франка і занепад журналу.

Часопис «Народ» – спільний проєкт Франка-Павлика. Публіцистика М. Драгоманова на шпальтах журналу. Перетворення часопису на офіційний орган радикальної партії. Літературні, публіцистичні, аналітичні перлини «Народу». Праці М. Драгоманова «Чудацькі думки про українську національну справу», «Австро-руські спомини (1875 рік і мій об'їзд австрійської Русі)», «Листи на Наддніпрянську Україну. Додаткові листи». Смерть М.

Драгоманова і занепад видання.

Часопис «Хлібороб» – типологічні особливості видання. Орган радикальної партії, спрямований на селянство. Згасання радикальної журналістики.

Тема 15. Родинний видавничий проект І. Франка: журнал «Житє і слово»

Неполітичний журнал про гуманітарні проблеми. Періодизація і зміст журналу. Літературна вишуканість видання. Утвердження літературного неоромантизму. Публіцистика і наукові праці М. Драгоманова, А. Кримського і О. Терлецького.

Змістова трансформація журналу другого періоду існування: посилення політичного контенту: рубрика «Статті про справи політичні». Криза радикальної ідеології.

РОЗДІЛ 4. УКРАЇНСЬКА ЖУРНАЛІСТИКА ПОЗА УКРАЇНОЮ

Тема 16. Перші українські еміграційні часописи. «Громади» М. Драгоманова

Агапій Гончаренко – піонер української еміграційної журналістики. «The Alaska Herald – Вестник Аляски» – інформаційний місточок між Америкою і Україною. Просвітницька діяльність видання. Українське національне питання і американська мрія. Журнал «Свобода, простая речь, издаваемая Агапием Гончаренко» – другий видавничий, російський, проект (1873).

Еміграційна журналістська діяльність М. Драгоманова. Збірники й журнал «Громада». Теорія драгоманівського громадівства. «Шевченко, українофіли і соціалізм» – спроба заперечення місця Т. Шевченка в українському національному контексті через призму соціалістичної ідеології.

Газета «Америка» української громади міста Шенандоа (Пенсільванія) як спроба збереження релігійної і національної самоідентифікації.

Газета «Свобода» о. Григорія Грушки у м. Джерсі-Сіті: завдання просвіти і національної ідентичності, мови і зв'язку з прабатьківщиною.

Тема 17. Українська альманахова журналістика в Росії

Українська альманахова журналістика в Росії як свідчення репресивного утиску національної преси. Проблеми внутрішньонаціональної взаємодії і журналістський процес.

Альманах «Луна» О. Кониського – відродження української альманахової журналістики в Росії. Традиції літературного реалізму. Поетична спадщина М. Старицького. Нарис І. Нечуя-Левицького «Шевченкова могила». Негативна реакція критики.

«Рада. Український альманах на 1883 рік. Частина перша. Видання М. Старицького» 1883 року. Поетичний імператив національного відродження. Поезії Олени Пчілки і Бориса Грінченка. Проза П. Мирного. Драматургія М. Старицького. Спроба наукового осмислення жалюгідного становища українського селянства: стаття В. В-нка (В. І. Василенка) «Про спілки хліборобські».

Тема 18. Регіональна українська преса Росії

Альманах «Нива: Український літературний збірник 1885 року» М. П. Боровського і Дм. В. Марковича (м. Одеса).

Нові принципи українського альманахового видання: відомі автори плюс графоманство редакторів.

Альманах «Степ» 1886 року гуртка херсонських літераторів на чолі з Д. В. Марковичем, двомовна українсько-російська книжка. Етнографічні розвідки Олени Маркович.

Альманах «Складка» 1887 року Володимира Александрова (м. Харків) як відображення нової альманахової традиції.

Поява альманахів як відгук на потребу самореалізації і комунікації українських інтелектуальних кіл.

Тема 19. Російськомовна українська журналістика. «Киевский телеграф», «Киевская старина»

Мовне питання і проблема виживання української преси. Послаблення цензурного тиску.

«Киевский телеграф» як приватний політичний і літературний часопис Альфреда фон Юнка. Роль А. Гогоцької у духовному зростанні і популярності видання. Звернення до професорів Київського університету. Публіцистика. М. Драгоманова.

Протистояння «Киевского телеграфа» проурядовим газетам «Киевлянин» (Київ), «Голос» (Петербург), органам польської преси. Перше протистояння колективу і власника як спосіб захистити свободу слова.

Створення «Киевской старины» – спроба відновлення українського національного діалогу. Уплив редактора на зміст видання: три періоди журналу. Видатний редактор Володимир Науменко і розквіт журналу (1893 – 1906). Наукова діяльність часопису: питання українознавства, висвітлення біографій видатних українських діячів, традиція досліджень з історії української журналістики (В. Науменко «До історії газетно-журнальної справи в Києві», С[офія] Р[усова] «Харківська журналістика початку нашого століття» та ін.), з української літератури, історії. Значення «Киевской старины» у духовному відродженні українського суспільства.

Тема 20. Роль журналістики у становленні української національної ідеї. Підсумки періоду.

Специфіка вивчення української журналістики: послідовність і паралельність явищ. Літературний і політичний періоди української журналістики. Роль журналістики у становленні і розвитку ключових гуманітарних питань часу: мовних, історіософських, культурних, літературних. Політичний пафос української журналістики і відродження національної свідомості українців. Уплив персоналій на журналістські процеси в Україні. Цензурний тиск і інтелектуальний спротив української громади Сходу і Заходу. Значення української журналістики в становленні національної ідеї: Д. Донцов і М. Міхновський. Значення української журналістики для формування інформаційного запиту в суспільстві, поява ознак громадянського мислення в українців.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
л		п	лаб	інд	ср	л		п	лаб	інд	ср		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
РОЗДІЛ 1. УКРАЇНЬСЬКА ЖУРНАЛІСТИКА: ІСТОРІЯ, ЕТАПИ ТА ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ													
Тема 1. Історичні умови виникнення журналістики в Україні. Перші періодичні видання на українських землях.		1						2					
Тема 2. Харківська журналістика 1810 – 1820-х років: університетська		1	2										

періодика												
Разом за розділом 1		2	2					2	2			
РОЗДІЛ 2. УКРАЇНЬСКА АЛЬМАНАХОВА ЖУРНАЛІСТИКА 1830 – 1840-Х РОКІВ												
Тема 3. Цензура й українська періодика. «Романтичний» період вітчизняної журналістики.		2						2				
Тема 4. Традиції харківської альманахової журналістики. Альманахи «младоромантиків».		3	2									
Тема 5. Альманах Є. Гребінки «Ластівка»		1										
Тема 6. Видавнича діяльність Пантелеймона Куліша: альманахи «Записки о Южной Руси» і «Хата»		2	2					2				
Тема 7. Журнал «Основа» та його роль в розвитку української журналістики: історія, літературні й наукові здобутки		2										
Тема 8. Газета Леоніда Глібова «Черниговский листок»		1										
Разом за розділом 2		11	4					6	4			
РОЗДІЛ 3. АКТИВІЗАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ НА ГАЛИЧИНІ І СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ												
Тема 9. Суспільно-політичні передумови розвитку української журналістики на західноукраїнських землях		2										
Тема 10. Москвофільська журналістика: історія зародження і типологія.		4						2				
Тема 11. Зародження		2	2					2				

народовської журналістики. Народовські видавничі проекти початкового періоду.												
Тема 12. Журнал «Правда» – рупор українофільства		2										
Тема 13. Газета «Буковина». «Буковинська дискусія»: учасники і проблематика		4	2					2				
Тема 14. Радикальна журналістика. Видавнича діяльність І. Франка і М. Павлика.		8						2				
Тема 15. Родинний видавничий проект І. Франка: журнал «Житє і слово»		2	2									
Разом за розділом 3		24	6					8				
РОЗДІЛ 4. УКРАЇНЬСЬКА ЖУРНАЛІСТИКА ПОЗА УКРАЇНОЮ												
Тема 16. Перші українські еміграційні часописи. «Громади» М. Драгоманова		3	2					2				
Тема 17. Українська альманахова журналістика в Росії.		2										
Тема 18. Регіональна українська преса Росії		2										
Тема 19. Російськомовна українська журналістика. «Киевский телеграф», «Киевская старина»		2										
Тема 20. Роль журналістики у становленні української національної ідеї. Підсумки періоду.		2	2									

Разом за розділом 4		11	4					2			
Усього годин		48	16					18			

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цензура: історія виникнення, правові засади, українська преси як об'єкт переслідування, причини і наслідки цензурного тиску на вітчизняну журналістику	2
2	Публіцистика М. Костомарова: зміст і проблематика	2
3	П. Куліш в українській журналістиці ХІХ ст.	2
4	Місце І. Нечуя-Левицького в журналістському процесі ХІХ ст.	2
5	Публіцистика М. Драгоманова в українській журналістиці	2
6	Суспільний імператив публіцистики І. Франка	2
7	Жанр публіцистичної дискусії як спосіб обговорення нагальних питань життя української спільноти	2
8	Студентський видавничий проект	2
Разом		16

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1	Дитяча періодика ХІХ сторіччя: видання, тематика, проблема текстового наповнення.	4/10	Опитування
2	Спеціалізована преса України ХІХ століття: напрямки, провідні видання, проблематика.	4/10	Опитування
3	Жіноча преса України ХІХ сторіччя: жіноча преса і жіноче питання.	4/10	Опитування
4	Жанрове розмаїття української преси ХІХ століття.	2/8	Опитування
5	«Листи до видавців» Фалалея Повінухіна як зразок сатиричної творчості Г. Квітки на сторінках «Українського вестника».	4/10	Опитування
6	Дискусія про Г. Сковороду в «Українском вестнике».	4/10	Опитування
7	І. Срезневський «Слов'янська міфологія, або Про богослуження руське за язичництва» як пам'ятка українського міфологічного світогляду.	2/8	Опитування
8	Дискусія 1888 – 1889 рр. про шляхи розвитку української літератури й культури на сторінках народовського журналу «Зоря» за участю Б.Грінченка (статті «Хто ж винен?», «Де ж наша робота?»), М.Комарова («Хто ж винен і де ж наша робота?») і М.Драгоманова («Ще на тему: «Хто винен?» Лист у редакцію «Зорі»): основні тези і	8/12	Опитування

	аргументи.		
9	Гуманітарний пафос статей Б. Грінченка «На безпросвітній путі. Про українську школу», «Народний театр : [історія театру від Котляревського до наших часів]».	6/12	Опитування
10	Проблематика статей І. Франка («Семітизм і антисемітизм в Галичині», «Темне царство», «Поза межами можливого», «Одвертий лист до гал[ицької] української молодезі»).	6/12	Опитування
11	Публіцистика В. Антоновича («Моя сповідь», «Три національні типи народні», «Записка в справі обмежень української мови»).	4/10	Опитування
12	М. Могілянський «О культурном творчестве»: зміст і проблематика.	4/10	Опитування
13	Філософсько-політична концепція праці Юліана Бачинського «Україна irredenta».	4/10	Опитування
	Разом	56/132	

6. Індивідуальні завдання

Немає.

7. Методи навчання

Лекційні та практичні заняття, самостійна робота студента.

8. Методи контролю

Контрольні тести, опитування, перегляд і оцінювання індивідуального видавничого проекту. Підсумковий контроль проводиться у формі письмового іспиту (денне відділення), контрольної роботи або письмового іспиту (заочне відділення)

Протягом семестра на практичних заняттях (1–7) студенти пишуть перевірочні тестові завдання. Одна тестова робота оцінюється в 5 балів, за яку вони отримують такі оцінки:

- 5 – за 80–100 % правильних відповідей;
- 4 – за 60–79 % правильних відповідей;
- 3 – за 40–59 % правильних відповідей;
- 2 – за 20–39 % правильних відповідей;
- 1 – за 19 % правильних відповідей.

Фрагмент тестового завдання з практичного заняття 1:

1. Слово «цензура» в перекладі з латини означає
 - А) сувора заборона;
 - Б) сувора критика;
 - В) суворе покарання.
2. Первинною функцією цензури була перевірка
 - А) майнового стану;
 - Б) релігійних переконань;
 - В) написаних текстів.
3. Який вид цензури забороняє обіг і розповсюдження виданих книжок:
 - А) попередня;
 - Б) наступна;
 - В) самоцензура.
4. Формою самоцензури є:
 - А) пацифізм;
 - Б) нігілізм;
 - В) конформізм.

5. Як називався один із перших руських цензурних документів:
 - А) Стослов;
 - Б) Стозаконня;
 - В) Стоглав.
6. Скільки провідних цензурних документів регламентувало обіг друкованої продукції в Україні 19 сторіччя:
 - А) 5;
 - Б) 4;
 - В) 3.
7. Який із цензурних документів покладав обов'язки цензурування на університети:
 - А) Устав 1804 року;
 - Б) Валувський циркуляр;
 - В) Емський указ.
8. Які тексти не мав права цензурувати університетський комітет:
 - А) наукові;
 - Б) церковні;
 - В) світські.
9. Причина, через яку цензор міг заборонити повторне видання книжки або журналу:
 - А) антицерковна риторика;
 - Б) непристойні ілюстрації;
 - В) несанкціоновані зміни.
10. Устав про цензуру 1826 року має назву
 - А) залізного;
 - Б) свинцевого;
 - В) чавунного.

Практичне заняття № 8 передбачає підготовку індивідуального видавничого проекту, які студенти готують самостійно або в групі. Умови виконання завдання такі:

1. обрати редакційний склад (це може бути академічна група в цілому або окремі студенти за бажанням);
2. обрати формат майбутнього видання (газета, журнал, альманах);
3. визначитися з тематикою видання (загальноінформаційне, спеціалізоване);
4. визначитися з роком видання (студенти мають підготувати видання за певним роком ХІХ–початку ХХ сторіччя або, принаймні, стилізувати видання під старовину);
5. подати приблизний редакційний план (назви рубрик, жанри текстів й імена відповідальних редакторів або журналістів);
6. виготовити видання;
7. підготувати презентацію видання (це може бути виступ головного редактора чи всіх членів редакції, відеопрезентація, театральна постановка та інші).

За умови виконання всіх пунктів підготовки і виконання проекту, стилістики й повноти його оформлення, внутрішнього змісту й автентичності наповнення, креативності презентації студент/студенти отримують 10 балів.

За умови недосконалості виконання, використання готових текстів для наповнення, недотримання стилістики обраного часового періоду, формальному підході до презентації студент/студенти отримують 5 балів.

За умови формального виконання проекту, відсутності самостійно написаних текстів, ігнорування стилістики періодичного видання обраного періоду, відсутності презентації студент/студенти отримують 1 бал.

Наприкінці семестра студенти пишуть підсумкову тестову контрольну роботу за самостійно прочитаними текстами, яка оцінюється в 15 балів:

- 15 – за 80–100 % правильних відповідей;
- 10 – за 60–79 % правильних відповідей;
- 5 – за 40–59 % правильних відповідей;

0 – за 0–39 % правильних відповідей.

Питання до іспиту

1. Особливості становлення української журналістики.
2. Перші видання Львова: приклади, зміст, мова, тематика.
3. «Харьковский еженедельник» і «Харьковские известия» як інформаційні видання.
4. Роль Харківського університету у становленні слобідської журналістики: «Украинский вестник», «Харьковский Демокрит», «Украинский домовод», «Украинский журнал»: коротка характеристика видань.
5. Роль Харківської школи романтиків у становленні альманахової журналістики, основні імена й видання.
6. Видавнича діяльність П. Куліша. Альманах «Хата».
7. Журнал «Основа» та його роль в розвитку української журналістики.
8. Наукова діяльність журналу «Основа».
9. Цензурні документи в історії української журналістики: коротка характеристика.
10. Зміст і наслідки введення Валуєвського циркуляру 1863 року.
11. Зміст і наслідки введення Емського указу 1876 року.
12. Газета Леоніда Глібова «Черниговский листок»: проблематика, жанрові здобутки автора, причини закриття.
13. Історичні умови перенесення розвитку української журналістики в Галичину.
14. Типологія москвофільської журналістики.
15. Газета «Зоря Галицька» та її роль у висвітленні діяльності Головної Руської Ради. Редакційна політика газети, причини занепаду видання.
16. Газета «Слово»: історія існування видання, місток між Сходом і Заходом України.
17. Народовство як культурна й суспільно-політична течія.
18. Народовська преса: «Вечерниці», «Мета», «Нива», «Русалка» – коротка характеристика видань.
19. Журнал «Правда», періодичність, редактори, загальна характеристика програми.
20. Суспільно-політичне значення діяльності журналу «Правда».
21. Історія заснування газети «Діло», загальна характеристика часопису. Найважливіші матеріали.
22. Журнал «Зоря»: історія заснування, редакторська політика. Роль Івана Франка у розвитку журналу «Зоря».
23. Дискусія про шляхи розвитку українства 1888 – 1889 років: Б. Грінченко, М. Комаров, М. Драгоманов на сторінках журналу «Зоря».
24. Газета «Буковина»: загальна газети, літературна діяльність.
25. «Буковинська» дискусія між Б. Грінченком і М. Драгомановим: загальна характеристика.
26. Радикальна соціалістична течія в Україні: політичний пафос, персоналії, вплив на журналістський процес.
27. Загальна характеристика радикальної преси: політичні маніфести, літературна діяльність, причини закриття.
28. Журнал «Житє і слово»: історія існування, роль Івана Франка у становлення часопису.
29. Еміграційна журналістика: загальна характеристика.
30. Українська альманахова журналістика в Росії: загальна характеристика видань.
31. Газета «Киевский телеграф»: загальна характеристика.
32. Журнал «Киевская старина»: історія видання, програмні засади, провідні автори.
33. Іван Срезневський «Слов'янська міфологія, або Про богослуження руське за язичництва» як пам'ятка українського міфологічного світогляду.
34. М. Костомаров «Думки южноруса»: освітня концепція автора.

35. М. Костомаров «Дві руські народності»: історіософська концепція, суть відмінностей українців і росіян.
36. М. Костомаров «Українофільство»: ідейний зміст і суть аргументів автора.
37. П. Куліш «Зазивний лист до української інтелігенції»: ідейний зміст, логіка претензій автора.
38. П. Куліш «Листи з хутора»: відносини міста, села і хутора: логіка аргументацій і справедливості висловлених ідей.
39. П. Куліш «Листи з хутора»: чи здатен хуторянин реалізувати українську національну ідею?
40. І. Нечуй-Левицький «Органи російських партій»: політико-журналістський коментар до ситуації в російській журналістиці.
41. І. Нечуй-Левицький «Українство на літературних позовах з Московщиною» як формула розвитку української літератури.
42. І. Нечуй-Левицький «Криве дзеркало української мови»: спроба критичного аналізу впливу мови преси на комунікацію з читачем.
43. М. Драгоманов «Что такое украинофильство»: авторська концепція патріотизму.
44. Провідні ідеї праці М. Драгоманова «Шевченко, українофіли і соціалізм»: чи є Шевченко соціалістом?
45. Критика марксизму в праці «Що таке поступ?» І. Франка.
46. «Два панславізми» І. Франка як спроба критичного аналізу релігійного питання.
47. Трактат І. Франка «Україна irridenta»: авторське бачення українського питання.
48. І. Франко «Критичні письма о галицькій інтелігенції» як аналіз інтелектуальної кризи галицького суспільства.
49. «Чудацькі думки про українську національну справу» М. Драгоманова: основні ідеї українського національного буття.
50. «Чудацькі думки про українську національну справу» М. Драгоманова: космополітизм і національне, національні святощі.
51. «Чудацькі думки про українську національну справу» М. Драгоманова: релігійна проблематика.
52. «Лист до редакції журналу «Друг»» М. Драгоманова: причини написання, зміст, головні ідеї.
53. «Буковинська дискусія» з позиції М. Драгоманова: логіка контраргументацій «Листів на Наддніпрянську Україну».
54. «Буковинська дискусія» з позиції Б. Грінченка: логіка контраргументацій «Листів з Наддніпрянської України».
55. Стаття М. Чернишевського «Национальная бестактность»: причини написання, ідейний зміст.
56. Стаття «Русский патриотизм (Ответ «Дню») П. Житецького: національний імператив і логіка аргументів на користь українців.
57. «Моя сповідь» В. Антоновича як спроба пояснити польсько-українські відносини.
58. «Три національні типи народні» В. Антоновича: ідейний пафос і проблемний зміст.
59. М. Могилянський «О культурном творчестве»: зміст і проблематика.
60. Ю. Бачинський «Україна Irridenta»: критичні зауваження щодо дійсних причин еміграційного руху українців.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання						Екзаме н	Сума
Розділ 1	Розділ 2	Розділ 3	Розділ 4	Контр ольна робота , передб ачена навчал	Ра зо м		

																					ЬНИМП ланом			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20					
	5		5		5					5		5		5	5				10	15	60	40	100	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Критерії оцінки знань студента на іспиті

- **«відмінно» (35–40)** – студент глибоко засвоїв теоретичний матеріал, знає зміст розділів, логічно організовує інформацію, грамотно викладає свої думки; володіє практичними знаннями, вміє робити глибокі аналітичні висновки;
- **«добре» (30–34)** – студент засвоїв теоретичний матеріал, знає зміст розділів, не досить повно аргументує свої судження, допускає порушення логічності й послідовності викладу матеріалу, неточно вживає терміни;
- **«задовільно» (20-29)** – студент поверхово засвоїв теоретичні знання, орієнтується в змісті розділів, не переконливо аргументує свої судження, частково оперує ключовими поняттями, мова відповіді містить багато помилок;
- **«незадовільно» (0-19)** – студент не знає навчальний матеріал розділів, не дотримується логічності викладу думок, неправильно дає відповіді на поставлені питання, робить неточні висновки, не володіє практичними знаннями, мова відповіді містить багато помилок.

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Базове

1. Білецький Л. Т. Основи української літературно-наукової критики / Л. Т. Білецький. – К.: Либідь, 1998. – 408 с.
2. Бочковський О. І., Сірополко С. Українська журналістика на тлі доби (історія, демократичний досвід, нові завдання) / За ред. К. Костева й Г. Комаринського / О. І. Бочковський, С. Сірополко. – Мюнхен: Український техніко-господарський ін-т, 1993. – 204 с.
3. Георгієвська В. В. Історія української журналістики: становлення та розвиток рекламно-довідкової преси на території Східної України (XIX – початок XX ст.) : навч. посіб. / Вікторія Георгієвська, Наталія Сидоренко. – К.: АДЕФ-Україна, 2010. – 224 с.
4. Дмитрук В. Г. Нарис з історії української журналістики XIX ст. / В. Г. Дмитрук. – Львів: Вища школа, 1969. – 145 с.
5. Єфремов С. О. Вне закона: к истории цензуры в России // Єфремов С. О. Літературно-критичні статті. – К., 1993. – С. 14 – 47.
6. Животко Аркадій. Історія української преси / Упоряд., авт. іст.-біогр. Нарису та приміт. М. С. Тимошик / Аркадій Животко. – К.: Наша культура і наука, 1999. – 368 с.

7. Жирков Г. В. История цензуры в России XIX–XX века / Г. В. Жирков. – М. : Аспект-Пресс, 2001. – 368 с.
8. Історія української дожовтневої журналістики. – Львів: Вища школа, 1983. – 511 с.
9. Історія української літературної критики: Дожовтневий період. – К.: Наукова думка, 1988. – 452 с.
10. Михайлин І. Л. Історія української журналістики XIX століття: Підручник / І. Л. Михайлин. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 832 с.
11. Наєнко М. К. Українське літературознавство: Школи, напрями, тенденції / М. К. Наєнко. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 320 с.
12. Очерки по истории русской журналистики и критики. – Ленинград: Изд-во Ленин. ун-та, 1950. – Т. 1: XVIII век и первая половина XIX века. – 604 с.
13. Очерки по истории русской журналистики и критики. – Ленинград: Изд-во Ленин. ун-та, 1965. – Т. 2: вторая половина XIX века. – 516 с.
14. Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1994 – 2002. – Вип. 1 – 9.
15. Українська періодика: історія і сучасність: Тези доповідей та повідомлень Всеукраїнської науково-теоретичної конференції / Ред. колегія: М. М. Романюк (відп. ред.) та ін. – Львів, 1993 – 2002. – Конференція перша – сьома.
16. Федченко П. М. Преса та її попередники: Історія зародження й основні закономірності розвитку / П. М. Федченко. – К.: Наукова думка, 1969. – 350 с.
17. Франко І. Я. Нарис історії україно-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Я. Зібр. творів: У 50 т. – К., 1984. – Т. 41. – С. 194 – 470.
18. Франко І. Я. Українці // Франко І. Я. Зібр. творів: У 50 т. – К., 1984. – Т. 41. – С. 162 – 193.

Допоміжне

1. Бах Максимилиан. История австрийской революции 1848 г. 2-е изд. Перевод под ред. В. Базарова и И. Степанова, пересмотр. И. Степановым. – М. – Пг.: ГИЗ, 1923. – 576 с.
2. Бернштейн М. Д. Журнал «Основа» і український літературний процес кінця 50 –60-х років XIX ст. / М. Д. Бернштейн. – К.: Вид-во АН УРСР, 1959. – 216 с.
3. Білецький Л. Т. Основи української літературно-наукової критики. – К.: Либідь, 1998. – 408 с.
4. Білецький О. І. «Русалка Днестровая» / О. І. Білецький // Русалка Дністрова (Фотокопія з видання 1837 р.). – К., 1972. – С. 3 – 31.
5. Благий В. Б. Українська студентська преса Галичини (60-ті рр. XIX ст.–1914 р.): Історико-бібліографічний огляд / В. Б. Благий // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 1998. – Вип. 5. – С. 421 – 453.
6. Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України. 1884 – 1939 / Марта Богачевська-Хом'як. – К.: Либідь, 1995. – 424 с.
7. Борзенко О. І. «Харьковский Демокрит» як феномен українського просвітництва / О. І. Борзенко // Українська періодика: історія та сучасність: Матеріали ювілейної наукової конференції, присвяченої 70-річчю багатотиражної газети «Харківський університет». – Х., 1998. – С. 55 – 58.
8. Бутрин М. Л. До цензурної історії журналу «Світ» (1881 – 1882 рр.) / М. Л. Бутрин // Українське літературознавство. – 1970. – Вип. 11. – С. 34 – 38.
9. Грабович Григорій. Проникливість і сліпота у рецепції Шевченка: випадок Костомарова // Сучасність. – 1997. – № 3. – С. 72 – 95; № 4. – С. 109 – 128.
10. Грабович Григорій. Семантика котляревщини / Григорій Грабович // Сучасність. – 1995. – № 5. – С. 65–73.
11. Дей О. І. Українська революційно-демократична журналістика: Проблема виникнення і становлення / О. І. Дей. – К.: Вид-во АН УРСР, 1959. – 492 с.

12. Дисак Федір. В. Шашкевич у газеті «Основа» (1870 – 1872 рр.) / Федір Дисак // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С. 410 – 423.
13. Дорошенко І. І. До історії видання журналу «Світ» (1881 – 1882 рр.) / І. І. Дорошенко // Наукові записки Львівського державного університету. – 1958. – Т. 42. – Вип. 1: Питання журналістики. – С. 39 – 46.
14. Драгоманов М. П. Микола Іванович Костомаров // Драгоманов М. П. Літературно-публіцистичні праці: У 2 т. – К., 1970. – Т. 2. – С. 134 – 144.
15. Єрофеїв І. Ф. Харківські спогади В. Г. Масловича / І. Ф. Єрофеїв // Зап. іст.-філол. Відділу Укр. АН. – 1927. – кн. 13-14. – С. 70 – 75.
16. Єрофеїв Ів. Перший журналіст на Слобожанщині (В. Г. Маслович) (3 нагоди 120-го юбілею Харківського університету) / Ів. Єрофеїв // Червоний шлях. – 1925. – № 10. – С. 107– 117.
17. Єфремов С. Куліш – як літературний критик / С. Єфремов // Книгар. – 1919. – № 23– 24. – С. 1529 – 1538.
18. Єфремов С. О. Вне закона: к истории цензуры в России // Єфремов С. О. Літературно-критичні статті. – К., 1993. – С. 14 – 47.
19. Животко А. Преса / А. Животко // Енциклопедія українознавства / Під головуною ред. проф. д-ра Володимира Кубійовича і проф. д-ра Зенона Кузелі. – Мюнхен – Нью-Йорк, 1949. – Т. 1. – С. 981 – 1003.
20. Житецький Іг. «Київська Старина» за часи Ф. Лебединцева (1882 – 1887) / Іг. Житецький // Україна. – 1926. – № 6.– С. 113 – 120.
21. Житецький Іг. Перші кроки «Київської Старини» та М. І. Костомаров / Іг. Житецький // Україна. – 1926. – № 4. – С. 97 – 120.
22. Житецький Ігнат. «Киевская Старина» сорок років тому (Історичні нариси та спомини) / Ігнат Житецький // За сто літ. – К., 1928. – Кн. 3. – С. 125–146.
23. Зеров М. К. Українське письменство ХІХ ст. // Зеров М. К. Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т. 2. – С. 4 – 245.
24. Ігнатієнко В. Бібліографія української преси. 1816 – 1916 / Укр. н.-д. ін-т книгознавства: Праці бібліогр. секції / В. Ігнатієнко. – Х.; К.: ДВУ, 1930. – 286 с.
25. Історія української критики та літературознавства: Хрестоматія: У 3 кн. / За ред. П. М. Федченка. – К.: Либідь, 1996. – Кн. 1. – 416 с.
26. Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: У 3 кн. / Упоряд. М. П. Федченко, М. М. Павл.к, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. – К.: Либідь, 1996. – Кн. 1.– 416 с.
27. Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія: У 3 кн. / Упоряд. П. М. Федченко. – К.: Либідь, 1998. – Кн. 2. – 352 с.
28. Історія української літературної критики: Дожовтневий період. – К.: Наукова думка, 1988. – 452 с.
29. Історія української літературної критики: Методичні матеріали / упоряд. І. Л. Михайлин. – Х.: ХДУ, 1993. – 64 с.
30. Кан С. В. Революция 1848 года в Австрии и Германии / С. В. Кан. – М.: Госпедгиз РСФСР, 1948. – 232 с.
31. Комариця М. М. Фольклорні матеріали на сторінках «Зорі Галицької» / М. М. Комариця // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27 – 28 листопада 1998 р; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1999. – С. 236 – 248.
32. Корнеєва Г. Друкована українська книга та преса для дітей у Галичині (кін. ХІХ – І пол. ХХ ст.) / Г. Корнеєва // Бібл. вісник – 1999. – №2. – С. 25 – 28.
33. Костомаров М. І. «Закон Божий» (Книга буття українського народу) / М. І. Костомаров. – К.: Либідь, 1991. – 40 с.

34. Костомаров М. І. Слов'янська міфологія / М. І. Костомаров. – К.: Либідь, 1994. – 384 с.
35. Костомаров Н. И. Исторические произведения. Автобиография / Н. И. Костомаров. – К.: Изд-во при Киев. ун-те, 1990. – 736 с.
36. Кревецький Ів. Перша газета на Україні / Ів. Кревецький. – К.: Український науковий ін-т книгознавства, 1927. – 15 с.
37. Кревецький Ів. Початки преси на Україні. 1776 – 1850 / Ів. Кревецький. – Львів: У друкарні НТШ, 1927. – 26 с.
38. Крупський І. В. Національно-патріотична журналістика України (друга половина XIX – перша чверть XX ст.) / І. В. Крупський. – Львів: Світ, 1995. – 184 с.
39. Крупський Іван. Становлення української журналістики в Галичині (1848 – початок XX ст) / Іван Крупський // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С. 3 – 18.
40. Кульчицька Ляля. Бібліографічна інформація у часописі «Правда» (1867–1897) / Ляля Кульчицька // Українська періодика: Історія і сучасність / Доп. та повід. Шостої Всеукр. наук.-теорет. конф. 11 – 13 трав. 2000 р.; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 2000. – С. 257 – 262.
41. Лещенко П. Я. Развитие журналистики на Украине в первой четверти XIX в.: Автореф. дис. ... канд. филол. Наук / П. Я. Лещенко. – К., 1959. – 20 с.
42. Лещенко П. Я. «Украинский вестник» (1816 – 1819 pp.) / П. Я. Лещенко // Наукові записки Харківського держ. пед. ін-ту ім. Г. Сковороди: Філолог. серія. – Х., 1957. – Т. XXV. – С. 127 – 142.
43. Лещенко П. Я. «Украинский журнал» (1824 – 1825 pp.) / П. Я. Лещенко // Наукові записки Харківського держ. пед. ін-ту: Труды філол. факультету. – 1957. – Т. XXI. – С. 35–62.
44. Лещенко П. Я. «Харьковский Демокрит» / П. Я. Лещенко // Радянське літературознавство. – 1957. – № 4. – С. 84 – 96.
45. Лещенко П. Я. «Харьковский еженедельник» (1812 p.) / П. Я. Лещенко // XIII звітно-наукова сесія Харківського держ. пед. ін-ту ім Г. Сковороди: Секція української мови та літератури. Тези допов. – Х., 1958. – С. 20 – 24.
46. Лещенко П. Я. З літературного життя Харкова на початку XIX ст. / П. Я. Лещенко // Наук. записки Харківського держ. пед. ін-ту ім. Г. С. Сковороди. Філолог. серія. – 1958. – Т. 31. – С. 195 – 213.
47. Лещенко П. Я. Перші спроби літературної критики (Огляд харківських журналів першої чверті XIX ст.: «Харьковский Демокрит», «Украинский вестник», «Украинский журнал») / П. Я. Лещенко // Радянське літературознавство. – 1961. – № 6. – С. 108 –115.
48. Маковей О. П'ятдесятлітній ювілей руської публіцистики / О. Маковей // Літературно-науковий вісник. – 1898. – № 5. Друга пагінація. – С. 111 – 126.
49. Маценко Г. Газета «Зоря Галицка» в іменах / Г. Маценко // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27 – 28 листопада 1998 р; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1999. – С. 222 – 232.
50. Медведик П. Література і мистецтва на сторінках газети «Зоря Галицка» / П. Медведик // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27 – 28 листопада 1998 р; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1999. – С. 232 – 236.
51. Михайлин І. Л. Методологічні пошуки в українській критиці та історії літератури XIX ст. / І. Л. Михайлин // Літературознавство: Матеріали III конгресу Міжнародної асоціації українців (Харків, 26 – 29 серпня 1996 р.). – К., 1996. – С. 51 – 59.
52. Михайлин І. Л. Теоретико-літературна концепція Розумника Гонорського як естетична програма журналу «Украинский вестник» / І. Л. Михайлин // Київська старовина. – 1998. – № 4. – С. 114 – 126.

53. Михайлин Ігор. Навколо Омеляна Огоновського (Дискусія в критиці з приводу «Історії літератури руської») / Ігор Михайлин // Українське літературознавство. – 1966. – Вип. 63. – С. 3 – 21.
54. Мицик Юрій. Німецька газета 1668 р. і важливий епізод біографії Івана Сірка / Юрій Мицик // Всесвіт. – 1999. – № 4. – С. 149 – 150.
55. Нечиталюк М. Ф. «Зоря Галицка» з погляду сучасного пресознавства / М. Ф. Нечиталюк // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27 – 28 листопада 1998 р; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1999. – С. 195 – 212.
56. Нечиталюк М. Ф. До історії міжжурнальної полеміки навколо єврейського питання / М. Ф. Нечиталюк // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1998. – Вип. V. – С. 466 – 492.
57. Ніженець А. М. Біля джерел української журналістики / А. М. Ніженець // Прапор. – 1957. – № 4. – С. 93 – 101.
58. Ніженець А. М. Перші українські журнали / А. М. Ніженець // Прапор. – 1966. – № 7. – С. 78 – 81.
59. Ніженець А. М. Поети-декабристи і харківські журнали / А. М. Ніженець // Прапор. – 1975. – № 12. – С. 106 – 108.
60. Палієнко М. Г. Журнал «Киевская старина»: організаційно-видавнича діяльність у контексті епохи (кінець XIX – початок XX ст.) / М. Г. Палієнко // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 1996 – 1997. – Вип. 3 – 4. – С. 100 – 117.
61. Передерій В. А. До історії дослідження газети «Зоря Галицка»: огляд бібліографії (1848 – 1857 рр.) / В. А. Передерій // Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. п'ятої Всеукр. наук.-теорет. конф. 27 – 28 листопада 1998 р; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1999. – С. 212 – 222.
62. Передерій В. А. Становлення української періодики для дітей: (на матеріалах журналу «Дзвінок», 1890–1914 рр.) / В. А. Передерій // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника, НДЦ періодики; За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1996. – Вип. 3/4. – С. 117–125.
63. Ретроспективний аналіз становлення і розвитку дитячої періодичної преси в Україні (з кінця XIX ст. до 1991 року) / О. М. Нагорна // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство: Міжвуз. зб. наук. ст. – 2009. – Вип. XX. – С. 382–393.
64. Романюк М. М. Українська преса Північної Буковини доби національно-культурного поступу (1885 – 1900 рр.) / М. М. Романюк // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів, 1998. – Вип. 5. – С. 110 – 147.
65. Романюк Мирослав. Українське пресознавство на порозі ХХІ століття / Мирослав романюк. – Львів: Б. в., 2000. – 110 с.
66. Сніцарчук Л. В. Українські сатирично-гумористичні часописи Галичини (друга половина XIX – початок XX ст.) / Л. В. Сніцарчук // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 1998. – Вип. 5. – С. 161–174.
67. Срезневський В. І. «Український альманах» 1831 року / В. І. Срезневський // Харківська школа романтиків. – Х., 1930. – Т. 1. – С. 32 – 50.
68. Студинський К. Критика М. Драгоманова на перше число львівської «Правди» за рік 1874 / К. Студинський // Україна. – 1926. – № 4. – С. 135 – 138.
69. Супронюк Оксана. Харківська громада наприкінці 1862 р. / Оксана Супронюк // Київська старовина. – 1998. – № 2. – С. 178 – 191.
70. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1995. – Вип. II. – 338 с.
71. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1997. – Вип. IV. – 352 с.

72. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1998. – Вип. V. – 412 с.
73. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1997. – Вип. VI. – 352 с.
74. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка; передмова В. Качкана. – Львів, 1994. – Вип. 1. – 234 с.
75. Українська журналістика в іменах / За ред. М. М. Романюка; передмова В. Качкана. – Львів, 1994. – Вип. 2. – 234 с.
76. Українська періодика: історія і сучасність / Доп. та повід. Четвертої Всеукр. наук.-теорет. конференції 19 – 20 грудня 1997 р. / За ред. М. М. Романюка. – Львів, 1997. – 296 с.
77. Українська періодика: історія і сучасність: Тези доповідей та повідомлень Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (9 – 10 грудня 1993 р.); Ред. колегія: М. М. Романюк (відп. ред.) та ін. – Львів, 1993. – 272 с.
78. Українські літературні альманахи і збірники XIX – початку XX ст.: Бібліографічний покажчик. Склав І. З. Бойко. – К.: Наукова думка, 1967. – 371 с.
79. Федченко П. М. Літературна критика на Україні першої половини XIX ст. / П. М. Федченко. – К.: Наукова думка, 1982. – 381 с.
80. Федченко П. М. Матеріали з історії української журналістики / П. М. Федченко. – К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1959. – Вип. 1: Перша половина XIX ст. – 338 с.
81. Федченко П. М. Михайло Драгоманов: Життя і творчість / П. М. Федченко. – К.: Дніпро, 1991. – 362 с.
82. Федченко П. М. Початки журналістики в Харкові (1812 – 1816 рр.) («Харьковский еженедельник» і «Харьковский Демокрит») / П. М. Федченко // Наукові записки Київ. ун-ту: Збірник факультету журналістики. – 1957. – Т. XVI. – Вип. III. – Ч. 2. – С. 89 – 116.
83. Федченко П. М. Початок журналістики в Києві (Журналістська діяльність М. О. Максимовича) / П. М. Федченко // Радянське літературознавство. – 1959. – № 1. – С. 92 – 100.
84. Федченко П. М. Преса та її попередники: Історія зародження й основні закономірності розвитку / П. М. Федченко. – К.: Наукова думка, 1969. – 350 с.
85. Федченко П. М. Українські альманахи 30-х років XIX ст. / П. М. Федченко // Радянське літературознавство. – 1967. – № 2. – С. 33 – 45.
86. Франко І. Я. Азбучна війна в Галичині 1859 р. // Франко І. Я. Зібр. творів: У 50 т. – К., 1986. – Т. 47. – С. 549 – 650.
87. Франко І. Я. Нарис історії україно-руської літератури до 1890 р. // Франко І. Я. Зібр. творів: У 50 т. – К., 1984. – Т. 41. – С. 194 – 470.
88. Франко І. Я. Панщина та її скасування 1848 р. в Галичині // Франко І. Я. Зібр. творів: У 50 т. – К., 1986. – Т. 47. – С. 7 – 122.
89. Хоменок О.С. Дореволюционная периодическая печать Таврической губернии (1838–1916): очерк истории и библиографический указатель / О. С. Хоменок. – Одесса: АО БАХВА, 2003. – 180 с.
90. Чижевський Дмитро. Історія української літератури. (від початків до доби реалізму) / Дмитро Чижевський. – Тернопіль: МПП «Презент», за участю ТОВ «Феміна», 1994. – 480 с.
91. Чижевський Дмитро. Нариси з історії філософії на Україні / Дмитро Чижевський. – Нью Йорк: Накладом Ради оборони і допомоги Україні Українського конгресового комітету Америки, 1991. – 175 с.
92. Чорновол Ігор. Політичні концепції київської «Старої громади»: від проросійського народництва до «Нової ери» / Ігор Чорновол // Сучасність. – 2000. – № 12. – С. 145 – 154.

93. Шаповал Ю. Г. Часопис «Діло» (1880 – 1939 рр.): історія, проблеми, люди / Юрій Шаповал // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики. – Львів, 1995. – Вип. 2. – С. 5 – 43; Львів, 1996 – 1997. – Вип. 3 – 4. – С. 5 – 100; Львів, 1998. – Вип. 5. – С. 5 – 110.
94. Шерех Юрій. Критика поетичним словом // Шерех Юрій. Пороги і запоріжжя. Література. Мистецтво. Ідеології: Три томи. – Х., 1998. – Т. 3. – С. 7 – 28.
95. Яблоновська Н.В. Етнічна преса Криму: історія та сучасність: [моногр.] / Н.В. Яблоновська. – Сімферополь: Крим. навч.-пед. держ. вид-во, 2006. – 312 с.
96. Якимович Богдан. Книга. Просвіта. Нація. Видавнича діяльність І. Франка у 70 – 80-і роки ХІХ ст. / Богдан Якимович. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 1996. – 307